

«برجام» قادر به حل مشکلات ساختاری نیست

پدرام سلطانی در پاسخ به این پرسش که «با فرض احیای برجام، آیا این توافق می‌تواند در اصلاح ساختارهای داخلی اقتصاد ایران هم‌یارِ یارِ دیگر باشد؟» می‌گوید: با فرض توافق، مشکلات ساختاری کماکان گریبان‌گیر اقتصاد ماست.

آنچه سربار مشکلات اقتصادی و بحران‌های اقتصادی شده، قطع ارتباطمان با جامعه جهانی، عدم فروش نفت و نبود امکان وصول درآمدهای ارزی دولت است.

توافق البته می‌تواند شرایط را اندکی برای اصلاح ساختارهای اقتصادی مساعدتر کند، اما قادر

به حل این مشکلات ساختاری نیست. باید دید دولت تا چه حد در میان گروه‌های متخلف سرمایه اجتماعی دارد و تا چه میزان می‌تواند مطالبات گروه‌های متخلف را پاسخ دهد تا امکان اصلاحات ساختاری را که سخت به نظر می‌رسد، داشته باشد.

۲۰۱۵ و برجام ۲۰۲۲ و تغییر نگاه طرف‌ها به نتیجه و دستوردهای چنین توافقی است. با فرض حصول توافق بین ایران و ۴+۱ با پدram سلطانی فعال بخش خصوصی و تحلیلگر مسائل اقتصادی به گفت‌و نشستیم تا برای اماز تفاوت‌های ماهوی برجام ۲۰۱۵ و ۲۰۲۲ بگویند نایب رئیس پیشین اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در

گفت‌وگو نگاهی نه بدبینانه بلکه واقع‌بینانه به خواسته‌های ذی‌نفعان برجام دارد و بر این باور است که صیغه سیاسی و امنیتی برجام ۲۰۲۲ برای طرف‌ها پررنگ‌تر از اقتصاد است. به عقیده او نگاه ایران بنا ندارد چارچوب اقتصاد و راهبردهای آینده توسعه کشور را مسیر این مذاکرات بگذرد. مشروح این گفت‌وگو پیش‌روی شماست.

مذاکرات

آقای دکتر! با توجه به
اینکه احتمال حصول توافق با ۴۱
حیای برجام دور از ذهن نیست،
ما بارزترین وجه تمایز برجام
۲۰ و برجام احتمالی ۲۰۲۲ را
همی دانید؟

اتفاقاتی که از زمستان سال گذشته با وی کامران یابیان و از سرگیری مذاکرات برجام رد تا پایان دولت آقای روحانی نکاتی داشت که به کمک آن بیشتر می‌شود آینده را پیش‌بینی کرد. نکته اول اینکه این چند ماه مذاکره به‌اضافه مذاکراتی که دولت آقای رئیسی در حال انجام است، نشان می‌دهد دولت ایران‌شاه هم به این نتیجه رسیده است، برجام، باوجود انتقادات فراوانی که این دولت به آن داشت، بهترین توافق خواهد بود که امکان وقوع دارد و سقف اتفاقی است که در مذاکرات دولت رخ خواهد داد. نکته دیگر که بسیار اهمیت دارد اینکه نگاه حاکمیت در ایران به مذاکرات یک نگاه راهبردی نیست. به عبارتی قرار نیست چارچوب اقتصاد و راهبردهای آینده توسعه کشور از مسیر این مذاکرات بگذرد و ایران مذاکرات را صرفاً به‌مثابه یک ترفند می‌داند. با گروه ۴+۱ آمریکا می‌بندد تا تحریک‌ها رافع شود و نگاهی بیش از آن ندارد. رویای این‌طور به‌نظر می‌رسد برجام از نظر اقتصادی هیچ ارزش راهبردی‌ای برای حاکمیت در ایران ندارد اما در حوزه سیاسی و امنیتی با نگاهی راهبردی به برجام نگرسته می‌شود. شاید بشود وجه تمایز برجام ۲۰۱۵ و ۲۰۲۳ را این‌گونه بیان کرد که در برجام ۲۰۱۵ نگاه ایران بیشتر اقتصادی و نگاه غربی‌ها عمدتاً سیاسی و امنیتی بود، اما در برجام ۲۰۲۳ نگاه ایران هم سیاسی و امنیتی شده و بیشتر به دنبال گرفتن تضمین‌ها و ترجیحات سیاسی است و به همین دلیل از اینکه موضوع را به مسائل سیاسی و امنیتی دیگری مانند نقش ایران

در منطقه یا توسعه نظامی، تسلیحاتی و موشکی گره
بزنند، به طور جدی اجتناب می کند.

■ **باین استدلال آیانابند به دستاوردهای اقتصادی**
برجام ۲۰۲۲ برای ایران خوشبین بود؟
 با فهم این موضوع به نظر می‌رسد آنچه اتفاق خواهد افتاد، یک توافق تاکتیکی سیاسی و امنیتی برای ایران خواهد بود. من فکر می‌کنم این شکل از توافق در نهایت رخ می‌دهد اما آن خوش‌بینی‌هایی که در برجام ۲۰۱۵ داشتیم را نباید در برجام جدید داشته باشیم. به تعبیری

گفت‌وگوی قدس با پدram سلطانی، عضو اتاق بازرگانی ایران

برجام اثرش را از دست داده است

■ به‌طور مشخص و باتوجه به سیگنال‌های تازه‌ای که بازار در واکنش به احتمال حصول توافق از خود نشان می‌دهد، برجام ۲۰۲۴ چه تأثیری روی حوزه‌های مختلف اقتصادی از جمله فضای کسب‌وکار بخش خصوصی خواهد داشت؟

به باور من شاید ظاهر این توافق، رفع تحریم‌ها را نشان دهد، اما نمی‌توان انتظار زیادی از آن داشت. طرف دیگر مذاکره (آمریکا و اروپا بیشتر، چین و روسیه کمتر) به ایران دارای قدرت هسته‌ای و یا نزدیک به قدرت هسته‌ای، حساس هستند؛ بنابراین مراقبت‌های شدیدتری جدی‌تری خواهند داشت، ضمن اینکه سایر نقاط اختلافی با آن‌ها که از گذشته بوده تاکنون تشدید شده‌است. حتی سایر دی‌نفعان مستقیم در منطقه و در رأس آن‌ها عربستان و دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس، و همسایگان در نهایت رژیم صهیونیستی هم نسبت به گذشته به این توافق حساس‌تر شده‌اند و در تعامل بیشتری با مذاکره‌کنندگان هستند. همان‌گونه که این تعامل در برجام ۲۰۱۵ پنهانی بود، امروز آشکار شده و همگرایی بین دی‌نفعان مستقیم و غیرمستقیم را بالا برده تا در خصوص نقاط حساسیت‌زا در آینده فکر و عمل کنند. با این توضیحات می‌توانیم توافق واقعی محدود را در آینده نه‌چندان دور در دیدرس داشته باشیم، اما نباید زیاد روی آن حساب باز کرد؛ چون این توافق، ماه‌عسل‌ی دارد که می‌تواند نرخ ارز را کاهش و درآمدهای حاصل از فروش نفت را تا حدی افزایش دهد. این توافق می‌تواند هزینه‌های تجارت خارجی ما را کاهش دهد اما تأثیر زیادی روی اندازه تجارت خارجی ما نخواهد داشت؛ چون به عقیده من پس از برجام ۲۰۱۵ اندازه تجارت خارجی ما به‌جز نفت و فراورده‌های نفتی دیگر افزایش نمی‌یابد؛ چراکه راه‌های دزدان تجارت را تا حد زیادی یاد گرفته‌ایم و در حدی که در کشور ظرفیت تولید صادراتی داریم

صادرات را انجام می‌دهیم. پس توافق اولیه و محدود احتمالی از این منظر، برای تجارت خارجی ایران جز در کاهش هزینه‌ها اثر مهمی نخواهد داشت. البته راه افزایش فروش نفت و نیاز دولت به فروش ارز حاصل از آن در واردات را بازخواهد کرد. در حوزه سرمایه‌گذاری هم فکر نمی‌کنم چشم‌انداز مثبتی در سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ابعاد بزرگ داشته باشیم؛ چون شرکت‌های بزرگ چندملیتی نسبت به کار با ایران حساس‌تر شده‌اند و وارد ایران نمی‌شوند تا اگر اتفاق دیگری افتاد هزینه‌های سنگین برای خروج متحمل نشوند. در حوزه سرمایه‌گذاری داخلی نیز با وضعیت خنثی‌کننده مواجه هستیم، درواقع این توافق تا حدودی می‌تواند سرمایه‌گذاری واحدعمومی اقتصادی با ابعاد کامل کار در کشور با بخش خصوصی غیردولتی و میزانی از بخش خصوصی را افزایش دهد، اما در سوی دیگر نیرویی خنثی‌کننده یعنی خیزش خروج سرمایه‌ای که از دهه ۹۰ در کشور داشتیم، همچنان تداوم خواهد داشت و درنهایت موجب می‌شود نرخ تشکیل سرمایه ثابت در کشور که در ۱۰ سال اخیر منفی بوده، به آستانه صفر میل کند یا قدری برای مدت‌گذاری مثبت شود که این اثر می‌تواند پیشران و موتور محرکه رشد اقتصادی کشور در سال‌های متعادی باشد.

بدین ترتیب شاید بتوانیم بهره این توافقات را در یک تا دو سال داشته باشیم، به عقیده من انتظار مثبتی که بازار نسبت به انجام توافق دارد، سبب آرامش شده است. در دو سه هفته اخیر بازار به آرامش نسبی رسیده و نرخ ارز کاهش تدریجی داشته و التهابات قیمتی در بازارهایی مانند خودرو، لوازم خانگی، سایر کالاهای وارداتی و حتی مواد غذایی، منهای بخشی است. ارز ۴۲۰۰ تومانی اش قطع شده، تا حدی فرونشسته است. این با همه پیش آگهی توافق است.

احمقانه ترین تصمیم در سیاست خارج آمریکا

کریس مورفی
نماینده سنای
آمریکا در توفیتی
نوشت: «خروج
ترامپ از پر جام،
تصمیمی که وزیر
امور خارجه و
دفاع خودوی با
آن مخالفت کردند،
به عنوان یکی از
احمقانه ترین و
خطرناک ترین
تصمیمات سیاست
خارجی ۵۰ سال
اخیر تلقی خواهد
شد».

گنجینه ملی

گنجینه ملی اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف حفظ و نگهداری اسناد و کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این گنجینه شامل اسناد و کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف جمعآوری، نگهداری و توزیع کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این کتابخانه شامل کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف مدیریت و نگهداری اسناد و کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این سازمان شامل اسناد و کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف جمعآوری، نگهداری و توزیع کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این کتابخانه شامل کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف جمعآوری، نگهداری و توزیع کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این کتابخانه شامل کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف جمعآوری، نگهداری و توزیع کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این کتابخانه شامل کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف جمعآوری، نگهداری و توزیع کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این کتابخانه شامل کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

کتابخانه ملی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با هدف جمعآوری، نگهداری و توزیع کتابهای ملی و تاریخی کشور، در سال ۱۳۵۷ تأسیس شد. این کتابخانه شامل کتابهای تاریخی، ادبی، علمی و فنی است که به عنوان میراث فرهنگی و علمی کشور نگهداری میشوند.

«آگاهی تجدید مناقصات عمومی یک مرحله ای» «طرحهای عمرانی»

[illegible]

1. **مقدمه:** این سند به منظور تعیین اهداف و وظایف کلیه پرسنل و همچنین تعیین روش‌های ارزیابی عملکرد و پتانسیل پرسنل در سازمان تهیه شده است.

—The results of the study suggest that the use of a single, standardized, and validated instrument to assess the quality of life of patients with a specific disease is a feasible and reliable method. The use of such an instrument is recommended for future studies in this area.

1. **Introduction**
 2. **Background**
 3. **Methodology**
 4. **Results**
 5. **Conclusion**
 6. **References**
 7. **Appendix**
 8. **Index**
 9. **Glossary**
 10. **Notes**
 11. **Footnotes**
 12. **Endnotes**
 13. **Supplementary Materials**
 14. **Tables**
 15. **Figures**
 16. **Equations**
 17. **Formulas**
 18. **Diagrams**
 19. **Charts**
 20. **Maps**
 21. **Tables**
 22. **Figures**
 23. **Equations**
 24. **Formulas**
 25. **Diagrams**
 26. **Charts**
 27. **Maps**
 28. **Tables**
 29. **Figures**
 30. **Equations**
 31. **Formulas**
 32. **Diagrams**
 33. **Charts**
 34. **Maps**
 35. **Tables**
 36. **Figures**
 37. **Equations**
 38. **Formulas**
 39. **Diagrams**
 40. **Charts**
 41. **Maps**
 42. **Tables**
 43. **Figures**
 44. **Equations**
 45. **Formulas**
 46. **Diagrams**
 47. **Charts**
 48. **Maps**
 49. **Tables**
 50. **Figures**
 51. **Equations**
 52. **Formulas**
 53. **Diagrams**
 54. **Charts**
 55. **Maps**
 56. **Tables**
 57. **Figures**
 58. **Equations**
 59. **Formulas**
 60. **Diagrams**
 61. **Charts**
 62. **Maps**
 63. **Tables**
 64. **Figures**
 65. **Equations**
 66. **Formulas**
 67. **Diagrams**
 68. **Charts**
 69. **Maps**
 70. **Tables**
 71. **Figures**
 72. **Equations**
 73. **Formulas**
 74. **Diagrams**
 75. **Charts**
 76. **Maps**
 77. **Tables**
 78. **Figures**
 79. **Equations**
 80. **Formulas**
 81. **Diagrams**
 82. **Charts**
 83. **Maps**
 84. **Tables**
 85. **Figures**
 86. **Equations**
 87. **Formulas**
 88. **Diagrams**
 89. **Charts**
 90. **Maps**
 91. **Tables**
 92. **Figures**
 93. **Equations**
 94. **Formulas**
 95. **Diagrams**
 96. **Charts**
 97. **Maps**
 98. **Tables**
 99. **Figures**
 100. **Equations**
 101. **Formulas**
 102. **Diagrams**
 103. **Charts**
 104. **Maps**
 105. **Tables**
 106. **Figures**
 107. **Equations**
 108. **Formulas**
 109. **Diagrams**
 110. **Charts**
 111. **Maps**
 112. **Tables**
 113. **Figures**
 114. **Equations**
 115. **Formulas**
 116. **Diagrams**
 117. **Charts**
 118. **Maps**
 119. **Tables**
 120. **Figures**
 121. **Equations**
 122. **Formulas**
 123. **Diagrams**
 124. **Charts**
 125. **Maps**
 126. **Tables**
 127. **Figures**
 128. **Equations**
 129. **Formulas**
 130. **Diagrams**
 131. **Charts**
 132. **Maps**
 133. **Tables**
 134. **Figures**
 135. **Equations**
 136. **Formulas**
 137. **Diagrams**
 138. **Charts**
 139. **Maps**
 140. **Tables**
 141. **Figures**
 142. **Equations**
 143. **Formulas**
 144. **Diagrams**
 145. **Charts**
 146. **Maps**
 147. **Tables**
 148. **Figures**
 149. **Equations**
 150. **Formulas**
 151. **Diagrams**
 152. **Charts**
 153. **Maps**
 154. **Tables**
 155. **Figures**
 156. **Equations**
 157. **Formulas**
 158. **Diagrams**
 159. **Charts**
 160. **Maps**
 161. **Tables**
 162. **Figures**
 163. **Equations**
 164. **Formulas**
 165. **Diagrams**
 166. **Charts**
 167. **Maps**
 168. **Tables**
 169. **Figures**
 170. **Equations**
 171. **Formulas**
 172. **Diagrams**
 173. **Charts**
 174. **Maps**
 175. **Tables**
 176. **Figures**
 177. **Equations**
 178. **Formulas**
 179. **Diagrams**
 180. **Charts**
 181. **Maps**
 182. **Tables**
 183. **Figures**
 184. **Equations**
 185. **Formulas**
 186. **Diagrams**
 187. **Charts**
 188. **Maps**
 189. **Tables**
 190. **Figures**
 191. **Equations**
 192. **Formulas**
 193. **Diagrams**
 194. **Charts**
 195. **Maps**
 196. **Tables**
 197. **Figures**
 198. **Equations**
 199. **Formulas**
 200. **Diagrams**
 201. **Charts**
 202. **Maps**
 203. **Tables**
 204. **Figures**
 205. **Equations**
 206. **Formulas**
 207. **Diagrams**
 208. **Charts**
 209. **Maps**
 210. **Tables**
 211. **Figures**
 212. **Equations**
 213. **Formulas**
 214. **Diagrams**
 215. **Charts**
 216. **Maps**
 217. **Tables**
 218. **Figures**
 219. **Equations**
 220. **Formulas**
 221. **Diagrams**
 222. **Charts**
 223. **Maps**
 224. **Tables**
 225. **Figures**
 226. **Equations**
 227. **Formulas**
 228. **Diagrams**
 229. **Charts**
 230. **Maps**
 231. **Tables**
 232. **Figures**
 233. **Equations**
 234. **Formulas**
 235. **Diagrams**
 236. **Charts**
 237. **Maps**
 238. **Tables**
 239. **Figures**
 240. **Equations**
 241. **Formulas**
 242. **Diagrams**
 243. **Charts**
 244. **Maps**
 245. **Tables**
 246. **Figures**
 247. **Equations**
 248. **Formulas**
 249. **Diagrams**
 250. **Charts**
 251. **Maps**
 252. **Tables**
 253. **Figures**
 254.

1. *Journal of the American Medical Association*, 2000; 283: 2689-2693.